

สื่ออ่านง่ายสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

EASY READ FOR PEOPLE WITH LEARNING DISABILITIES

¹อรอินทรา ภูประเสริฐ, ²พัชรวิวรรณ คุณชื่น และ ³ดารณี ศักดิ์ศิริผล

¹Onintra Poobrasert, ²Patchreewan Kunchune and ³Daranee Saksiriphol

¹ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ประเทศไทย

^{2,3}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ประเทศไทย

¹National Electronics and Computer Technology Center, Thailand

^{2,3}Srinakharinwirot University, Thailand

²patchreewan.swu@gmail.com

Received: September 15, 2023; **Revised:** November 20, 2023; **Accepted:** December 26, 2023

บทคัดย่อ

บุคคลหรือนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการอ่าน การเขียน ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ รวมทั้งนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา และนักเรียนออทิสติกบางคนก็จะมีปัญหาด้านการอ่านเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาวิธีการ เทคนิคการสอน สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเสริมสร้าง พัฒนาด้านการอ่านให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ วิธีการหนึ่งที่นำมาใช้เพื่อช่วยส่งเสริมการอ่านคือ สื่อดิจิทัลอ่านง่ายหรือ easy read ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่มีความยากลำบากในการอ่านเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการจำเป็น การจัดทำเอกสารในรูปแบบ easy read ต้องคำนึงถึงรูปแบบการจัดวางรูปภาพ ตัวอักษร การใช้คำ ประโยค ตัวเลข การเว้นวรรค รวมทั้งการดำเนินการควรให้

¹ อาจารย์ ดร. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

² อาจารย์, ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

³ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นบุคคลที่จะใช้เอกสารและได้รับประโยชน์โดยตรง

คำสำคัญ: บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้, สื่ออ่านง่าย

Abstract

Individuals or students with learning disabilities are individuals who have a special need, particularly in essential skills like reading and writing. This difficulty extends to students with intellectual disabilities and some autistic students who also struggle with reading. Therefore, it's crucial to find effective teaching methods, tools, and technologies to improve reading skills, especially for those facing learning obstacles. One such facilitative approach involves the utilization of easy read digital media, which facilitates access to necessary information for individuals with learning difficulties. Creating documents in an easy read format requires considerations for layout, images, fonts, language usage, sentences, numbers, spacing, and engaging individuals with learning disabilities in the process, as they are the direct beneficiaries of these documents.

Keywords : Persons with Learning Disabilities; easy read

บทนำ

บุคคลที่มีความต้องการพิเศษเป็นบุคคลที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟู และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้และการดำรงชีวิต ซึ่งบุคคลที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ 9 ประเภท ได้แก่ บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน สติปัญญา ร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ การเรียนรู้ การพูดและภาษา พฤติกรรมหรืออารมณ์ ออทิสติก และพิการซ้อน (ราชกิจจานุเบกษา, 2552) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือ Learning Disabilities เป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการอ่านการเขียนซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการสอนเพื่อให้บุคคลกลุ่มนี้สามารถเรียนรู้และเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น

สื่ออ่านง่าย หรือ easy read เป็นวิธีการที่กำลังได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นวิธีการที่ดีวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลที่มีความยากลำบากในการอ่านหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการจำเป็น ซึ่งวิธีที่ดีในการจัดทำเอกสารในรูปแบบ Easy Read

คือการได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้ ดังนั้นเอกสารที่อ่านง่ายทำให้ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้จึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการอ่าน ซึ่งการจัดทำเอกสารที่อ่านง่ายให้สมบูรณ์อาจต้องใช้เวลาอันยาวนาน แนวทางที่ดีแนวทางหนึ่งคือการทำงานร่วมกันกับบุคคลที่มีความยากลำบากในการอ่าน โดยการขอคำแนะนำและข้อคิดเห็นเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำเอกสาร การจัดทำเอกสารที่อ่านง่ายมีความเป็นมา ดังนี้

สื่ออ่านง่าย (Easy Read) เริ่มต้นในปีค.ศ. 1980 โดยประเทศสวีเดนเป็นผู้นำวิธีการนี้มาใช้และแนวคิดนี้ก็แพร่กระจายไปทั่วยุโรปในช่วงปีค.ศ. 1990 แอนดรูว์ โฮลแมน (Andrew Holman) กล่าวว่า “มีอย่างน้อย 66 ประเทศที่ใช้สื่ออ่านง่ายในระดับหนึ่ง” ในปีค.ศ. 2001 สำนักพิมพ์แห่งแรกที่พิมพ์เอกสารในรูปแบบสื่ออ่านง่าย ในประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นเอกสารของรัฐบาลชื่อ “การสร้างคุณค่าให้กับผู้คน: กลยุทธ์ใหม่สำหรับผู้ที่มีปัญหาทางการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21” (Valuing People: A New Strategy for Learning Disability for the 21st Century) โฮลแมน กล่าวว่า “เรามีความสุขที่ได้เห็นคนที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้หยิบหนังสือพิมพ์ขึ้นมาและพูดว่า “ผมมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตอิสระ” (BBC News, 2014)

ความหมาย

การให้ความหมายของคำว่า สื่ออ่านง่าย มีนักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำเอกสารเผยแพร่และบุคคลที่มีความต้องการพิเศษได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Learning Disability Wales (2018) ได้กล่าวถึงความหมายของ Easy Read ไว้ว่า การทำข้อมูลให้ง่ายต่อความเข้าใจสำหรับกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการทำบางสิ่งบางอย่างให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยคำนึงถึงการเลือกคำ เนื้อหา ประโยค โครงสร้างของภาษา ตัวเลข การจัดวางหน้ากระดาษ กราฟิก ตัวอักษรและการจัดวาง รวมทั้งการตรวจสอบข้อมูลที่สามารถอ่านได้โดยใช้โปรแกรมอ่านหน้าจอ

BBC News (2014) ได้กล่าวถึงความหมายของ Easy Read ไว้ว่า การปรับเปลี่ยนข้อมูลเป็นส่วน ๆ ที่ง่ายขึ้นพร้อมมีภาพประกอบ ซึ่งออกแบบเพื่อช่วยผู้ที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้และต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการอ่าน

AbilityNet (2020) ได้กล่าวถึงความหมายของ Easy Read ไว้ว่า เป็นวิธีการที่จะทำให้ข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเข้าใจได้ง่ายขึ้น โดยทั่วไปจะเป็นประโยคสั้น ๆ ที่ไม่มีคำศัพท์เฉพาะ พร้อมภาพที่เรียบง่ายและชัดเจนเพื่อช่วยอธิบายเนื้อหา และนำมาใช้สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

North Yorkshire County Council (2023) ได้กล่าวถึงความหมายของ Easy Read ไว้ว่า เป็นวิธีที่จะทำให้ข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรเข้าใจง่ายขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ที่มีความยุ่งยากในการอ่านข้อความที่ซับซ้อนทั่วไป

สำหรับในประเทศไทยการศึกษาเกี่ยวกับ easy read ยังมีไม่มาก อีกทั้งการใช้คำนี้ก็ใช้ในความหมายที่แตกต่างกันไป เช่น หมายถึง หนังสือที่มีรูปภาพประกอบ หรือหนังสือที่มีปากกาสำหรับช่วยอ่าน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สื่ออ่านง่าย หรือ Easy Read หมายถึง การทำข้อมูลที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้ง่าย โดยใช้รูปภาพประกอบคำ ประโยค หรือข้อความ เพื่อช่วยให้ผู้ที่มีความยากลำบากในการอ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้

ความสำคัญ

สื่ออ่านง่ายมีประโยชน์สำหรับผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง บุคคลที่มีความยากลำบากในการอ่านและเขียน บุคคลที่มีปัญหาในการจดจำ หรือมักจะลืมง่าย หรือบุคคลที่มีภาวะเครียดในการอ่านเขียน หรือไม่มีเวลาในการอ่านรายละเอียดมากนัก Easy Read จะช่วยให้อ่านข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยทั่วไป Easy Read จะมีความซับซ้อนน้อยกว่าข้อมูลที่นำเสนอทั่ว ๆ ไป เนื่องจาก Easy Read จะใช้รูปภาพหรือภาพถ่ายประกอบ

นอกจากนี้เป็นเรื่องของสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล ตามกฎหมายเกี่ยวกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิของผู้พิการหรือผู้ที่มีความบกพร่อง (The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities: UNCRPD) และพระราชบัญญัติความเสมอภาคเพื่อปกป้องคนพิการจากการเลือกปฏิบัติ (AbilityNet, 2020) ซึ่งบุคคลที่มีความยากลำบากในการอ่านบางคนมีความจำเป็นในการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับสิ่งสำคัญในชีวิต เช่น การทำงาน หรือ เมื่อต้องจัดการเรื่องสุขภาพ หรือการใช้เวลาว่าง ถ้าข้อมูลไม่อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงหรือใจง่ายจะส่งผลกระทบต่อตัดสินใจ

ด้านการจัดการศึกษา การให้ข้อมูลแก่ผู้เรียนในรูปแบบ Easy to Read เป็นหนึ่งวิธีที่โรงเรียนหรือหน่วยงานทางการศึกษานำมาใช้เพื่อทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ เช่น Marc เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่เรียนอยู่ในวิทยาลัย Further Education ได้อธิบายถึงวิธีที่ครูสอนพิเศษได้นำเอาวิธีการ Easy Read มาใช้กับสื่อการสอน Marc กล่าวว่า “ตัวเตอรืของผมช่วยผมได้มากและให้สื่อการเรียนในรูปแบบ Easy Read กับผมเมื่อทำข้อมูลเป็นตัวหนา และใช้สัญลักษณ์ (bullets points) ผมรู้ทันทีว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นส่วนสำคัญ ผมชอบจริง ๆ เพราะช่วยผมได้มาก” (AbilityNet, 2020)

แอนดรูว์ โฮลแมน (Andrew Holman) ผู้บริหารบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดทำเอกสารรูปแบบ Easy Read ได้ยกตัวอย่างที่ดีเกี่ยวกับความยากลำบากของบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยมีแบบฟอร์มจากคณะกรรมการตรวจสอบคดีอาญาส่งออกไปให้ผู้กระทำความผิด มีเพียงฉบับที่เป็นรูปแบบ Easy Read เท่านั้นที่ส่งกลับมา ซึ่งจากการประมาณการ 60 % ของผู้ที่กระทำความผิดในเรือนจำมีปัญหาในเรื่องทักษะการอ่านออกเขียนได้ขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ คีธ สมิท (Keith Smith) จากสถาบันบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แห่งอังกฤษ (The British Institute of Learning Disability) ผู้ที่ทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่เรือนจำกล่าวว่า “[ถ้าใครฝ่าฝืนกฎ จะต้องพบกับผู้คุม] ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดที่จะทำให้

นักโทษที่มีความยากลำบากในการเรียนรู้เข้าใจเรื่องนี้ก็คือ การใส่รูปห้องที่ประชุมที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักโทษเข้าใจเหตุผลว่าถ้าฝ่าฝืนกฎก็จะถูกนำตัวไปที่ห้องนี้” (BBC News, 2014)

แนวทางการจัดทำ Easy Read

การจัดทำข้อมูล Easy Read เป็นรูปแบบหนึ่งในการนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น แนวทางนี้จะช่วยให้เข้าใจพื้นฐานเบื้องต้นในการจัดทำ Easy Read ซึ่งคู่มือการจัดทำ Easy Read นี้ จัดทำโดย Your Health Matters ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ Leeds and York Partnership Foundation Trust ซึ่ง Your Health Matters ทำงานร่วมกับ Easy on the I เพื่อผลิตเอกสารที่สามารถเข้าถึงได้สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ North Yorkshire County Council, 2023) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการจัดวาง

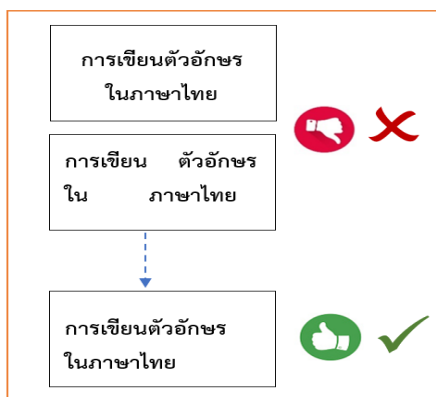
รูปแบบการจัดวางคือ วิธีการแสดงหรือนำเสนอคำและรูปภาพบนหน้ากระดาษ การจัดวางที่ดีทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่าย อีกทั้งยังแสดงให้เห็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดอีกด้วย

- ใช้รูปภาพและภาพถ่ายในเอกสารเสมอ
- รูปภาพ และภาพถ่ายมีขนาดใหญ่พอที่จะเห็นได้ชัดเจน

- รูปภาพและภาพถ่ายต้องตรงกับสิ่งที่เขียน
- รูปภาพและภาพถ่ายต้องอยู่ทางด้านซ้ายมือของหน้ากระดาษ

- การจัดวางตัวอักษร คำหรือข้อความไว้ตรงกลางอาจจะอ่านยาก
- การจัดวางตัวอักษร คำหรือข้อความที่เว้นช่องไฟมากเกินไปก็ทำให้อ่านยาก
- ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการจัดวางตัวอักษร คำ หรือข้อความเรียงลำดับแถวจากขอบทางด้านซ้ายมือ
- เขียนแต่ละส่วนไว้ในหน้าเดียวกันเพื่อให้ดูข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ให้หัวข้อเรื่องเพื่อแยกข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับหัวข้อเดียวกัน ควรจัดกลุ่มเข้าด้วยกัน

2. ตัวอักษรและข้อมูลอื่น ๆ

การใช้ตัวอักษรมีความสำคัญทั้งขนาดและรูปแบบของตัวอักษร ควรใช้ตัวอักษรที่มีขนาดใหญ่ ขนาดของตัวอักษรต้องมีขนาด 16 points หรือมากกว่า เลือกใช้รูปแบบของตัวอักษรที่อ่านง่าย ชัดเจน และเรียบง่าย ควรใช้ตัวอักษรที่ไม่มีเส้นขอบ ควรใช้ตัวอักษรตรง ชิดเส้นได้ หรือ ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ ไม่ใช่ effects พิเศษกับตัวอักษร เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้ผู้อ่านสับสนได้ หากผู้อ่านต้องการใช้รูปร่างหรือลักษณะของคำเพื่อช่วยในการอ่านควรใช้ตัวอักษรปกติ การเขียนหรือทำตัวหนา/เข้มช่วยให้คำสำคัญโดดเด่น

การใช้คำและประโยคจะต้องเข้าใจง่าย ควรใช้คำที่สั้น ๆ และง่าย ๆ เขียนประโยคที่สั้น โดยใช้คำน้อยกว่า 20 คำ ใช้ประโยคสั้น 2 ประโยคดีกว่าประโยคยาว 1 ประโยค ไม่ใช่คำศัพท์เฉพาะหรือตัวย่อ เพราะเป็นคำที่คนอื่นอาจจะไม่เข้าใจ เพราะคนส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ ถ้าจำเป็นต้องใช้คำเฉพาะให้อธิบายความหมายของคำนั้นก่อน

นอกจากนี้การเขียนตัวเลขควรเขียนเป็นจำนวน เช่น 8 54 136 เป็นต้น ใช้เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อแบ่งหัวข้อ เว้นที่ว่างบนหน้ากระดาษพอสมควร รวมทั้งต้องคำนึงถึงสีของตัวอักษร กับพื้นหลัง เช่น ตัวอักษรสีดำบนพื้นหลังสีขาวหรือสีเหลืองอ่อน เป็นต้น การจัดทำเอกสารให้อ่านง่ายนี้จะต้องร่วมกับบุคคลที่มีความบกพร่องด้วย การสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่มีความบกพร่องอีกด้วย

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่จัดเป็นบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ โดยทางการศึกษาจะจัดไว้ในประเภทที่ 5 จาก 9 ประเภทตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะมีความยากลำบากในการเรียนรู้ โดยเฉพาะด้านการอ่าน การเขียน และ/หรือการคิดคำนวณ ซึ่งการอ่านเป็นปัญหาที่พบมากที่สุดส่งผลกระทบต่อ การเข้าถึงที่สำคัญต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิต

ความหมาย

การกำหนดความหมายของคำว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ นักเรียนที่บกพร่องทางการเรียนรู้ หรือในทางการแพทย์ใช้คำว่า โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ โรคการเรียนรู้บกพร่อง ซึ่งมีหน่วยงานและนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้ให้ความหมายไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2552) กำหนดไว้ว่า บุคคลที่มีความผิดปกติในการทำงานของสมอง บางส่วนที่แสดงถึงความบกพร่องในกระบวนการเรียนรู้ที่อาจเกิดขึ้นเฉพาะความสามารถด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน คือ การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ ซึ่งไม่สามารถเรียนรู้ในด้านที่บกพร่องได้ ทั้งที่มีระดับสติปัญญาปกติ

กรมสุขภาพจิต (2564) ความบกพร่องทางการเรียนรู้ หมายถึง ความผิดปกติอย่างหนึ่งเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ซึ่งมักพบได้อย่างเด่นชัด เมื่อเด็กเริ่มเข้าเรียนร่วมกับเพื่อนในรุ่นราวคราวเดียวกัน

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วเด็กแทบไม่ได้มีลักษณะและการแสดงออกภายนอกที่มีความแตกต่างไปจากเด็กคนอื่น ๆ แต่เมื่อเข้าชั้นเรียนที่ต้องฝึกการอ่าน เขียน และการคิดคำนวณ สภาพความผิดปกติจะถูกเผยออกมาอย่างชัดเจน

ดาร์ณี ศักดิ์ศิริผล (2564) กล่าวถึงความหมายของความบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) จาก DSM – 5 (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, 5th Edition) ว่าเป็นความผิดปกติของกระบวนการพื้นฐานทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ในส่วนที่เกี่ยวกับการเข้าใจหรือใช้ภาษา ทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด ซึ่งความผิดปกตินี้ส่งผลกระทบให้มีความบกพร่องในการฟัง คิด พูด อ่าน เขียน สะกด หรือการคิดคำนวณ ทั้งนี้ไม่รวมความบกพร่องอันเนื่องมาจากการมองเห็น การได้ยิน ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์ หรือเกี่ยวกับข้อจำกัดจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ

National Joint Committee Disabilities: NJCLD (2023) ให้คำจำกัดความของคำว่า “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” หมายถึง ความบกพร่องที่มีลักษณะรูปแบบที่หลากหลาย แสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัดของความยากลำบากเกี่ยวกับความเข้าใจ การใช้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน การให้เหตุผลหรือทักษะทางคณิตศาสตร์ โดยสันนิษฐานว่าอาจจะเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของระบบประสาทส่วนกลาง และอาจจะคงอยู่ไปตลอดชีวิตของบุคคลนั้น โดยบุคคลที่บกพร่องทางการเรียนรู้จะแสดงออกถึงปัญหาทางพฤติกรรม ปัญหาทางการรับรู้ทางสังคมและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ทั้งนี้ไม่ได้มีสาเหตุอันเนื่องมาจากความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์ หรืออิทธิพลจากภายนอกอื่น ๆ เช่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การสอนที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

American Speech-Language-Hearing Association: ASHA (2023) กล่าวถึงตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดความหมายของคำว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้เฉพาะด้าน (Specific Learning Disability) ว่า หมายถึง ความผิดปกติในกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่หนึ่งด้านขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจหรือการใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งอาจแสดงออกมาถึงความบกพร่องในการฟัง การพูด การอ่าน การสะกดคำ หรือการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ ทั้งนี้ไม่รวมความบกพร่องทางการเรียนรู้อันเนื่องมาจากความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน หรือความบกพร่องทางสติปัญญา อารมณ์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นความผิดปกติของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบต่อการแสดงออกทางด้านการอ่าน การเขียน สะกดคำ การคำนวณและเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ ทั้งที่มีสติปัญญาปกติหรือสูงกว่า ทั้งนี้ไม่รวมความบกพร่องอันเนื่องมาจากการมองเห็น การได้ยิน ความบกพร่องทางสติปัญญา ความบกพร่องทางอารมณ์ หรือเกี่ยวกับข้อจำกัดจากสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม หรือเศรษฐกิจ

สื่ออ่านง่ายสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

การจัดทำเอกสารในรูปแบบ easy read มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ เพราะทุกคนมีสิทธิที่จะรู้ว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในขณะนี้ บุคคลที่มีความต้องการพิเศษต้องการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แต่ในบางครั้งคนทั่วไปอาจใช้คำที่ยากที่จะเข้าใจ การจัดทำเอกสารในรูปแบบ easy read จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งต้องการในลักษณะต่างๆ เช่น หนังสือ แผ่นพับ สัญลักษณ์ต่างๆ เป็นต้น บุคคลที่มีความต้องการพิเศษสามารถได้รับความช่วยเหลือหรือเข้าถึงสิทธิ ที่พึงได้รับ เช่น แผ่นพับที่บอกถึงสิทธิของผู้พิการ ถ้าแผ่นพับที่ไม่ได้จัดทำในรูปแบบ easy read ผู้พิการหลายคนอาจจะรู้สึกถูกทอดทิ้งและโดดเดี่ยว

Graeme Smith เป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม easy read กลุ่มนี้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อผู้ที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยช่วยเขียนคำหรือข้อความต่าง ๆ ในหนังสือ และเลือกรูปภาพซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น (Graeme Smith, 2006)

การทำข้อมูลให้ง่ายต่อความเข้าใจสำหรับกลุ่มเป้าหมายคือ การทำบางสิ่งบางอย่างให้สามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งการที่จะเข้าถึงได้ง่ายนั้นไม่เพียงแต่การเลือกคำมาใช้ (Learning Disability Wales, 2018; Accessible Information Working Group, 2011) แต่ต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- เนื้อหา
- คำ ประโยค โครงสร้างทางภาษา
- ตัวเลข
- การจัดวางหน้ากระดาษและการออกแบบ
- กราฟิก
- ตัวอักษรและการจัดวาง
- ตรวจสอบว่าข้อมูลดิจิทัลสามารถอ่านได้โดยใช้โปรแกรมอ่านหน้าจอ

การตั้งเป้าหมายในส่วนของเนื้อหาจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่บางคน โดยไม่ต้องให้อ่านผ่านข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับตนเอง ตัวอย่าง หากคุณกำลังทำข้อมูลเกี่ยวกับการชำระเงินโดยตรง คุณอาจต้องการผลิตแผ่นพับหนึ่งใบที่มุ่งเป้าไปที่พ่อแม่/ผู้ดูแลเด็ก แผ่นพับหนึ่งใบสำหรับเยาวชนที่ย้ายบริการจากเด็กไปยังผู้ใหญ่ และแผ่นพับหนึ่งใบสำหรับผู้ใหญ่ ด้วยวิธีนี้ คุณสามารถให้ข้อมูลตรงกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้ข้อมูลที่ต้องการ บางคนอาจพบว่าหนังสือเล่มนี้เข้าถึงได้ง่ายกว่าหนังสือเล่มอื่น ซึ่งครอบคลุมทุกอย่างเกี่ยวกับการชำระเงินโดยตรง เป็นต้น ซึ่งการตั้งเป้าหมายมีดังนี้

- ทำให้ชัดเจนว่าเป็นเอกสารเกี่ยวกับอะไร
- รวมข้อความสำคัญและข้อเท็จจริงทั้งหมด
- อธิบายศัพท์เฉพาะก่อนที่ผู้อ่านจะเริ่มอ่าน
- ทำให้ง่ายต่อการค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้อ่าน

- จัดเรียงข้อมูลตามลำดับของการกระทำหรือการตัดสินใจใด ๆ ที่ผู้อ่านจำเป็นต้องทำ

การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้อ่านเป็นสิ่งสำคัญ เนื้อหาต้องมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ เป็นข้อมูลที่ทันสมัย เพราะข้อมูลที่ล้าสมัยอาจเป็นอันตรายหากผู้อ่านได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง การรู้ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้สามารถช่วยสร้างความมั่นใจให้กับผู้อ่านว่าสามารถนำข้อมูลที่จัดทำขึ้นมานี้ไปใช้ประโยชน์ได้

บทสรุป

การจัดทำเอกสารในรูปแบบ easy read จะช่วยให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น การจัดทำเอกสารในรูปแบบ easy read นี้จะต้องคำนึงถึงเรื่องของรูปแบบการจัดวาง คือ วิธีการแสดงหรือนำเสนอคำและรูปภาพบนหน้ากระดาษ เพราะการจัดวางที่ดีทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่าย อีกทั้งยังแสดงให้เห็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดอีกด้วย นอกจากรูปแบบการจัดวางแล้วยังให้ความสำคัญกับตัวอักษรทั้งเรื่องของขนาดและรูปแบบของตัวอักษรที่จะต้องมีความเหมาะสม การใช้คำประโยค ตัวเลข รวมทั้งการจัดวาง การเว้นวรรคที่จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์หรือคำแนะนำในการจัดทำเอกสารรูปแบบ easy read นอกจากนี้ในการดำเนินการควรให้บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมเพราะเป็นบุคคลที่จะใช้เอกสารและได้รับประโยชน์โดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). *รู้ได้อย่างไรว่าลูกเป็นเด็ก LD*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id> [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2566].
- ดารณี ศักดิ์ศิริผล. (2564). *LD การเรียนรู้ที่แตกต่าง*. บริษัท ไทยร่มเกล้า จำกัด. กรุงเทพฯ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552. เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง, 8 มิถุนายน 2552.
- AbilityNet. (2023). What is Easy Read?. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://abilitynet.org.uk/factsheets/what-easy-read> [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2566].
- Accessible Information Working Group. (2011). Make it Easy: A guide to preparing Easy to Read information. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://inclusionireland.ie/wp-content/uploads/2020/10/>

- makeiteasyguide2011.pdf [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2566].
- American Speech-Language-Hearing Association. (2023), Learning Disabilities. (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://www.asha.org/public/speech/disorders/learning-disabilities/> [สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2566].
- BBC News. (2014). How 'easy read' makes sense of jargon. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : From <https://www.bbc.co.uk/news/blogs-ouch-26836091> [สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566].
- Graeme Smith. (2006). How to use Easy Words and Pictures. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.st-andrews.ac.uk/media/humanresources/equalitydiversity/EHRC%20How%20to%20use%20easy%20words%20and%20pictures.pdf> [สืบค้นเมื่อวันที่ 3 กันยายน 2566].
- Learning Disability Wales. (2018), Guidelines for making information easy to read and understand for people with learning disabilities.(ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://www.ldw.org.uk/wp-content/uploads/2018/09/3-Doing.pdf> [สืบค้นเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2566].
- National Joint Committee Disabilities. (2023), WHAT ARE LD?. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <https://njcld.org/ld-topics> [สืบค้นเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2566].
- North Yorkshire County Council. (2023), Why information in easy read is Important, (ออนไลน์), แหล่งที่มา : <https://www.nypartnerships.org.uk/easyread> [สืบค้นเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2566].